

Kansalaisaloitteen otsikko

Järkeä tekijänoikeuslakiin

Aloitteen päiväys

23.01.2013

Aloitteen muoto

Lakiehdotus

Aloitteen**Oikeusministeriön asianumero**

Asiakortti OM 14/52/2013

sisältö

EHDOTUS TEKIJÄNOIKEUS- JA RIKOSLAIN

KORJAAMISEKSI

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen pääasiallinen tavoite on korjata voimassa olevan lainsäädännön ylilyönnit verkkovalvonnan ja vahingonkorvausten osalta. Esityksen tarkoitus ei ole muuttaa tekijänoikeuksien alaisen sisällön lataamista lailliseksi, vaan tehdä yksittäisten ihmisten tekijänoikeuksin suojatun sisällön lataamisesta rangaistavaa tekijänoikeusrikkomuksena. Vakavampi tekemuoto, tekijänoikeusrikos, mahdollistaa kotietsinnät, takavarikot ja suuret vahingonkorvaukset. Tekijänoikeusrikoksista tuomittaisiin edelleen kaupalliseen tai laajamittaiseen tekijänoikeuksin suojatun sisällön jakamiseen syyllistyneet.

Toissijaisesti esitys pyrkii parantamaan artistien ja muiden sisällöntuottajien asemaa sekä uusien verkkoteknologiaan perustuvien palveluiden kehittämistä.

Ehdotuksen tärkein vaikutus on kansalaisten ja artistien välisen vastakkainasettelun purkaminen ja rakentavan keskustelun herättäminen tekijänoikeuslainsäädännön jatkokehittämisestä.

JOHDANTO**1. Nykytila**

Suomen tekijänoikeuslainsäädäntöä muutettiin merkittävästi 14.10.2005 annetuilla laeilla tekijänoikeuslain muuttamisesta (821/2005) ja rikoslain muuttamisesta (822/2005). Lakimuutokset perustuvat hallituksen esitykseen 28/2004, jolla "Tekijänoikeuslakiin [ehdotettiin] tehtäväksi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa vuonna 2001 annetussa direktiivissä edellytetyt muutokset. Tekijänoikeuslakiin [ehdotettiin] lisäksi eräitä muita direktiivistä johtumattomia muutoksia sekä teknisiä tarkistuksia." Nämä muut direktiivistä johtumattomat muutokset herättivät laajaa kansalaiskeskustelua lakia säädettäessä ja sen voimaantulua. Niihin sisältyi yksityiskäyttöön tapahtuvan tekijänoikeudenalaisen sisällön lataamisen määrittelyminen tekijänoikeusrikokseksi.

Seuraavassa on kuvailtu nykyisen lainsäädännön ja sen oikeuskäytännön aiheuttamia ongelmatilanteita.

1.1 Lain vaikeaselkoisuus ja laillisuusperiaatteen toteutuminen

Perustuslakivaliokunta totesi (Perustuslakivaliokunnan lausunto 7/2005 vp) nykyistä lakia säädettäessä, että "Tekijänoikeuslaki on siihen eri syistä tehtyjen lukuisten osittaismuutosten seurauksena muodostunut varsin mutkikkaaksi ja vaikeaselkoiseksi, eikä käsiteltävänä oleva lakiehdotus ole kaikin osin omiaan lisäämään sääntelyn selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. Tämä on ongelmallista, koska tekijänoikeuslainsäädäntö koskee nykyaikaisessa yhteiskunnassa lähes kaikkia ihmisiä. Viestintäteknologian kehityksen seurauksena yksityiset henkilöt, samoin kuin kansalaisjärjestöt ja vastaavat, voivat yhä enenevässä määrin olla paitsi tekijänoikeuden suojaamien viestien vastaanottajia ja käyttäjiä myös niiden tuottajia ja julkaisijoita. Tietoyhteiskuntaa kehitettäessä on erilaisin teknisin välinein harjoitettavasta viestinnästä tullut käytännössä tauotonta, ja viestintä voi nykyisin liittyä suureen osaan henkilön päivittäisiin toimintoihin. Näistä syistä tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu erityisiä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia."

Lisäksi perustuslakivaliokunta toteaa, että "Tekijänoikeuslain vaikeaselkoisuus voi muodostua ongelmalliseksi perustuslain 8 §:ssä säädettyyn rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyysvaatimuksen kannalta. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Tämä vaatimus ei täyty parhaalla mahdollisella tavalla, kun säännökset tekijänoikeusrikoksesta ja -rikkomuksesta saavat olennaisen sisältönsä vaikeaselkoisen tekijänoikeuslain kautta. Tähän seikkaan on valiokunnan mielestä kiinnitettävä erityistä huomiota sovellettaessa rangaistussäännöksiä yksittäistapauksissa." (Perustuslakivaliokunnan lausunto 7/2005 vp, http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/pevl_7_2005_p.shtml)

1.2 Nuorisorikollisuus

Oikeusministeriön alainen Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos julkaisi 12.12.2012 tutkimuksen (Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012), jonka mukaan 79 prosenttia 15-16 vuotiaista nuorista on ladannut laitonta tekijänoikeuden alaista sisältöä verkosta. 71 prosenttia vastaajista ilmoitti ladanneensa laitonta sisältöä edellisen 12 kuukauden aikana. Tutkimustuloksia ei vielä ole siitä, mitä seuraa, jos kokonainen ikäluokka leimataan rikolliseksi.

1.3 Ylimoitettut pakkokeinot

Nykyinen tekijänoikeuslaki mahdollistaa mittavat yksityisyyden suoja ja kotirauhaa rajoittavat pakkotoimet, kuten kotietsinnät, laitteiden takavarikot ja henkilötietojen selvittämisen IP-osoitteiden perusteella internet operaattorilta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi 10.12.2012 päätöksen Dnro 4565/4/12, jonka mukaan kohun aiheuttaneen (ns. "chisugate") 9-vuotiaan tytön rikosepäilyn aiheuttama kotietsintä ja laptop-tietokoneen takavarikointi poliisin toimesta oli nykyisen lain mukaan sallittua. Jotta vastaava epäoikeudenmukaisena koettu toiminta voidaan jatkossa katsoa ylimitoitetuksi, on lakia muutettava.

1.4 Ylimoitettut vahingonkorvaukset

Tuomioistuimet ovat 1.1.2006 voimaan tulleen tekijänoikeusuudistuksen jälkeen tuominneet lukuisia henkilöitä maksamaan mittavia vahingonkorvauksia tekijänoikeuksien haltijoita edustaville järjestöille. Vahingonkorvausvaatimusten perustana on ollut näiden järjestöjen laskelmat, joiden perusteella kullekin lataukselle on määritelty euromääräinen hinta, joka perustuu teoksen normaaliin jälleenmyyntihintaan. Laskelmat tekevät siis sen oletuksen, että jokainen lataus olisi aiheuttanut tulonmenetyksen järjestön edustamille artisteille. Oletusta on laajalti kritisoitu epärealistikseksi ja on jopa esitetty tutkimustietoa, jonka mukaan ilmaiseksi ladatut sisällöt ovat edistäneet maksullisten sisältöjen liikevaihtoa.

Mittavilla yksittäisiin henkilöihin kohdistuvilla vahingonkorvaustuomioilla on pyritty pelotevaikutuksen aikaansaamiseen, joka muistuttaa Suomen oikeusjärjestelmälle aiemmin vierasta amerikkalaistyylistä punitive damages -mallia. Punitive damages -korvauksissa vastaaja tuomitaan maksamaan kantajalle todellisuudessa aiheutuneiden vahinkojen lisäksi ylimääräistä korvausta, jonka tarkoituksena on pelottaa vastaaja ja muut potentiaaliset vahingontekijät noudattamaan lakia.

1.5 Opetus- ja tutkimuskäytön rajoitukset

Tekijänoikeusneuvosto teki 1980-luvulla päätöksen (vastoin omaa tulkintakäytäntöään ja esittelijän mielipidettä), jonka mukaan luokkahuoneissa tapahtuva opetus on tekijänoikeudellisesti teosten julkista käyttämistä. Päätöksen taustalla oli tekijänoikeusjärjestöjen halu päästä perimään maksuja kouluilta erityisesti audiovisuaalisten teosten käyttämisestä. Samalla kuitenkin mediataitojen opettamisesta tuli hyvin vaikeaa. Kaikkien AV-teosten käyttämiseen tarvitaan lupa, jota esimerkiksi mainoksien osalta ei ole saatavissa kuin pyytämällä sitä mainoksen tehneeltä mainostoimistolta. Samoin ulkomaisten aineistojen käyttäminen käännösharjoituksiin tehtiin tekijänoikeusneuvoston päätöksellä pääosin laittomaksi.

Tieteellisen tutkimustyön kannalta tarkasteltuna nykytilanteen ongelma on, että vaikka internetistä olisi saatavilla helposti ja runsaasti ajantasaista tutkimusaineistoa, ei sitä saa periaatteessa käyttää, koska Suomen tekijänoikeuslainsäädännössä ei ole tutkimustoimintaa koskevaa poikkeusta. USA:ssa ja niissä EU-maissa, joissa on tutkimustoimintaa koskeva (laaja) poikkeussäännös, tutkijat ja tutkimus- ja kehitystoimintaa harjoittavat tutkijat ja yritykset ovat merkittävässä etulyöntiasemassa verrattuna suomalaisiin verrokkeihinsa. Tilannetta kärjistää vielä pieni kielialueemme: monista tutkimusaiheista ei löydy suomenkielistä materiaalia, vaan englanninkielinen internetin kautta löytyvä aineisto on tarpeen laadukkaan tutkimuksen edistämiseksi. Nykyisin voimassa oleva tekijänoikeuslainsäädäntö rasittaa siten myös suomalaista tieteentekoa ja innovaatiopotentiaalia.

1.6 Teosten tuottajien ilmaisunvapaus

Suomalaisessa lainsäädännössä ei ole toistaiseksi otettu kantaa parodian ja satiirin hyväksyttävyyteen. Aikaisempi tuomioistuinkäytäntö tuki käsitystä mainittujen taiteenlajien hyväksyttävyydestä, mutta tekijänoikeusneuvoston ratkaisu 2010:3 ja sen perusteella annettu hovioikeuden tuomio kyseenalaistivat tilanteen. EU:n tekijänoikeusdirektiivi sallii kuitenkin parodiaa ja satiiria koskevan poikkeuksen. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa poikkeusta

suunnitellaan parhaillaan otettavaksi nimenomaiseksi osaksi maan oikeusjärjestystä.

1.7 Teosten tuottajien neuvotteluasema

Vaikka tekijänoikeusjärjestelmä onkin aikanaan syntynyt suojaamaan - ainakin teoriassa - nimenomaan teosten tekijöitä, järjestelmästä ovat tosiasiallisesti eniten hyötynneet taustalla olleet kustannusyrietykset. On syytä pohtia, missä määrin Suomessa merkittävässä markkina-asemassa olevat yritykset ovat käyttäneet asemaansa hyväksi painostamalla varsinaiset tekijät kohtuuttomiin sopimusehtoihin. Tämä ongelma on tunnistettu myös voimassa olevassa hallitusohjelmassa: "Tekijänoikeuslailla säädetään nykyistä tarkemmin tekijänoikeuksien siirtämisen edellytyksenä olevista kohtuullisista ehdoista ja kohtuullisesta korvauksesta." (Hallitusohjelma 2011, s.36) Ilmiö esiintyy laajasti eri mediasektorin (tiedotusvälineet, levy-yhtiöt ym.) alueilla, joten sen ratkaiseminen ei onnistu esimerkiksi kirjankustannussopimuksista annettujen kapeiden yksittäissäännösten kaltaisilla ratkaisuilla.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitys pyrkii selventämään tekijänoikeuslain (404/1961) sisältöä siten, että laissa palataan ennen vuoden 2005 rikos- ja tekijänoikeuslakiuudistusta vallinneeseen tilaan siinä määrin kuin asiaa säätelevät direktiivit antavat Suomelle kansallista liikkumatilaa. Samalla esityksessä ehdotetaan parannuksia teosten tekijöiden oikeuksiin. Lisäksi esityksessä huomioidaan verkkoteknologioiden kehitys, puututaan opetuksen ja tutkimuksen ongelmiin, poistetaan mahdollisuus verkkovalvontaan ja ehdotetaan otettavaksi käyttöön sopimusehtojen kohtuullistamisen mahdollistava lainkohta. Samalla lakiin lisätään myös artistien oikeus kieltää järjestöiltä kanteiden nostaminen yksittäisiä kansalaisia vastaan.

3. Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset kansalaisille

Ehdotuksen tärkein vaikutus on tekijänoikeusjärjestelmän legimitetin lisääntyminen. Ehdotuksen tuloksena tekijänoikeus palaa takaisin positiiviseksi ilmiöksi, jolla turvataan tekijöiden perustellut oikeudet teoksiin mutta ei estetä teosten yleishyödyllistä käyttöä.

3.2 Vaikutukset sisällöntuottajille

Ehdotus parantaa freelance-sisällöntuottajien asemaa sopimuspuolena tuomalla kohtuullisuusvaatimuksen sopimusehtoihin. Sisällöntuottajien määräysvaltaa parannetaan myös antamalla heille oikeus kieltää etujärjestöjä ryhtymästä oikeudenkäynteihin yksittäisiä kansalaisia vastaan.

3.3 Vaikutukset tekijänoikeusjärjestöjen toimintaan

Ehdotuksella on taloudellisia vaikutuksia tekijänoikeusjärjestöille. Esimerkiksi opetus- ja tutkimuskäytön vapauttaminen tekijänoikeuskorvausten piiristä pienentää järjestöjen tulovirtaa. Samoin oikeuden määrittämien vahingonkorvausten pienentyminen vaikuttaa tekijänoikeusjärjestöjen tulovirtaan. Tekijänoikeusjärjestöillä säästyy kuitenkin samanaikaisesti valvontaresursseja, jotka voidaan ohjata esimerkiksi tiedotus- ja koulutustoimintaan.

3.4 Vaikutukset yritystoimintaan

Ehdotuksella on myönteisiä vaikutuksia suomalaisen yritystoiminnan kehittämiseen. Epäselvät ja rajoittavat säännökset ovat olleet omiaan hidastamaan innovaatioita esimerkiksi digitaalisten sisältöpalveluiden osalta. Selkeyttämällä sääntelyä esimerkiksi teknisten välikopioiden ja verkkotallennuksen osalta ehdotus mahdollistaa muun muassa digitaalisten sisältöjen parissa toimiville startup-yrityksille kansainvälisesti kilpailukykyisten ja kiinnostavien internetin välityksellä toimivien palveluiden kehittämisen. Suomi olisi tässä yksi edelläkävijöistä maailmanlaajuisesti, mikä voisi johtaa esimerkiksi alan teollisuuden keskittymiseen.

3.5 Vaikutukset viranomaistoimintaan ja talousvaikutukset

Ehdotuksella on vaikutuksia ennen kaikkea poliisin ja oikeuslaitoksen toimintaan. Tekijänoikeusrikosten tutkinta kuluttaa merkittävästi poliisin resursseja, jotka ehdotuksen myötä vapautuisivat vakavampien rikosten selvittämiseen. Kun tekijänoikeusrikoksen kynnyks on matala, on poliisi käyttänyt tapausten selvittämiseen ja pakkokeinojen toimeenpanoon mittavia resursseja riippumatta siitä onko kyseessä yhden yksittäisen musiikkikappaleen lataaminen verkosta vai laajamittainen kaupallinen piratismi. Oikeuslaitoksen resursseja puolestaan säästyy, kun tekijänoikeuksia valvovat järjestöt eivät kuormita käräjäoikeuksia pyynnöillään saada käyttäjien IP-osoitetietoja tai käyttäjien liittymiä katkaistua. Ehdotuksella on positiivisia talousvaikutuksia julkisen sektorin opetus- ja tutkimustoimintaan. Ehdotuksen myötä sisältöjen opetus- ja tutkimuskäytöstä ei enää maksettaisi tekijänoikeuskorvauksia.

4. Suhde perustuslakiin

Ehdotuksen tarkoituksena on kaventaa nykyisellä tekijänoikeuslainsäädännöllä perustuslakiin tehtyjä aukkoja. Erityisesti perustuslain 10 §:ssä suojattuun luottamukselliseen viestintään liittyvää aukkoa on tarkoitus tällä ehdotuksella pienentää. Ehdotus parantaisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen (PL 8 §) toteutumista selkeyttämällä ja rajaamalla yksityishenkilöiden rikosoikeudellista vastuuta. Ehdotuksen voidaan katsoa myös tukevan perustuslain 12 §:ssä suojatun sananvapauden toteuttamista.

Ehdotuksen seurauksena tekijänoikeus rajautuisi jonkin verran nykyistä suppeammaksi, mutta koska kyse on puhtaasti lakisääteisestä oikeudesta eikä "klassisesta omaisuudesta", tämän ei voida katsoa olevan ongelmallinen suhteessa perustuslain 15 §:ssä olevaan omaisuuden suojaan.

Näistä syistä ehdotus voidaan käsitellä normaalissa käsittelyjärjestyksessä.

5. Asian valmistelu

Tekijänoikeuslainsäädännön muuttamiseen tähtäävää kansalaisaloitetta on valmisteltu avoimesti ja osallistavasti Avoin ministeriö -palvelun puitteissa. Kampanja julkistettiin 21.11.2012 ja ensimmäinen luonnos lakialoitteesta julkaistiin 28.11.2012.

Tekijänoikeusjärjestöiltä on pyydetty 10.12.2012 sähköpostitse kommentteja ja ehdotuksia lakiluonnokseen. Lakiluonnosta on muokattu julkisen keskustelun ja saadun palautteen perusteella. Esityksessä on tarkoituksella poikettu hallituksen esitysten muotosuosituksista, jotta esitys olisi selkeämmin kansalaisten, kansanedustajien ja tiedotusvälineiden ymmärrettävissä.

Kansalaisaloitteen pantiin virallisesti vireille 23.1.2013 ja keräysaika päättyy viimeistään 6 kuukauden päästä 23.7.2013. Aloitteen vireillepanijoina toimivat Joonas Pekkanen, Alekski Rossi, Timo Vuorensola, Roope Mokka, Alf Rehn, Alex Nieminen, Tarmo Toikkanen, Tanja Aitamurto, Dan Koivulaakso, Taneli Tikka, Kari A. Hintikka, Saku Sairanen ja Ville Oksanen.

Aloitteen edustajana toimii Joonas Pekkanen, joonas.pekkanen@avoinministerio.fi, 050-5846800 ja varaedustajana Alekski Rossi, aleksi.rossi@avoinministerio.fi.

6. Käsittely eduskunnassa

Hallituksen esityksessä kansalaisaloitelaksi (46/2011) todetaan, että "Valtiopäiväasioiden keskinäisessä käsittelyjärjestyksessä kansalaisaloite voisi kuitenkin rinnastua vähintään sadan edustajan allekirjoittamaan lakialoitteeseen, jolla on valiokuntakäsittelyssä tosiasiallinen etusija muihin kansanedustajien aloitteisiin nähden." Esitys tulisi näin ollen käsitellä eduskunnassa viivytyksettä ja aloitteen edustajia tulisi kuulla kaikissa valiokunnissa. Koska kyse on kansalaisaloitteesta ja siihen liittyy vahva julkinen intressi, tulisi valiokuntakäsittelyt tavanomaisuudesta poiketen järjestää julkisina tilaisuuksina. Käsittelyjen julkisuudesta voidaan päättää valiokunnassa perustuslain 50 §:n 2 momentin mukaisesti. Vaatimusta käsittelyn julkisuudesta tukee se, että normaalisti valiokuntakäsittelyissä on läsnä asiaa valmistelleet virkamiehet asiantuntijakuulemisten kautta. Yli 50 000 kansalaisen kohdalla tämä ei ole luonnollisestikaan mahdollista, mutta tarve on sama.

Tekijänoikeuslakia koskevat lakimuutokset on yleensä käsitelty sivistysvaliokunnassa. Tämän muutosesityksen keskeisimmät kohdat koskevat kuitenkin tietoverkkoja, minkä vuoksi luontevampi ensisijainen käsittelevä valiokunta olisi liikenne- ja viestintävaliokunta. Toisaalta aihepiirinsä puolesta ehdotuksen käsitteijäksi soveltuisi myös tulevaisuusvaliokunta, jonka tulisi pyytää asiasta lausunto soveltuvilta valiokunnilta (SiV, PeV, LaV ja LiV). Tulevaisuusvaliokunnasta löytynee paras osaaminen aihepiiristä ja valiokunta on myös tottunein toimija joukkoistettujen hankkeiden kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. LAKI TEKIJÄNOIKEUSLAIN MUUTTAMISESTA

3 §:n 2 momentti (Parodia- ja satiirioikeus)

Tekijänoikeuslain 3 §:n 2 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Tämä oikeus ei kuitenkaan rajoita teosten käyttämistä itsenäiseen uuteen parodiaan tai satiiriin."

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä".

Muutoksen tarkoitus on lisätä tekijänoikeuslakiin selkeä maininta siitä, että parodia ja satiiri ovat sallittuja tekijän moraalista oikeuksista huolimatta. Tarve lainkohdan selkeyttämiseen ilmenee esimerkiksi Helsingin käräjäoikeuden antamasta päätöksestä (R 09/2761), joka vahvistettiin hovioikeudessa ja tekijänoikeusneuvostossa. Päätöksellä luotiin kategoriat hyväksyttävälle ja ei-hyväksyttävälle parodialle. Esitetyn muutoksen jälkeen tekijän moraalilla oikeuksilla ei voida sensuroida mitään parodian tai satiirin muotoa. Edellytyksenä kuitenkin on, että parodia tai satiiri ylittää itsessään teoskynnyksen, jonka tulee olla huomattavan matala. Esimerkiksi jo yhden sanan vaihtaminen toiseen läpi tekstin voi täyttää tämän kriteerin, jos muutoksella saadaan aikaiseksi ratkaiseva teoksen viestin parodisointi.

4 §:n 2 momentti (Tekniset välikopiot)

Tekijänoikeuslain 4 §:n 2 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen. Uuden teoksen tekemisessä tarvittavien teknisten välikopioiden tekeminen on sallittua riippumatta siitä, mitä 2 §:ssä säädetään oikeudesta valmistaa teoksesta kappaleita, kun kyse on toimista, jotka ovat erottamaton ja välttämätön osa uuden teoksen tekemiseksi tarvittavaa teknistä prosessia."

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen."

Muutoksella helpotetaan ns. transformatiivisten teosten tekemistä rajaamalla teosprosessin aikana syntyvät tekniset välikopiot suojan ulkopuolelle. Muutoksella suoraviivaistetaan ja tehostetaan uusien teoskappaleiden luomista.

Teknisten kopioiden määritelmä olisi sama kuin mitä käytetään 11 a §:n teknisten välikopioiden kohdalla.

11 §:n 5 momentti (Yksityinen kopiointi)

Lakiehdotuksessa ehdotetaan kumottavaksi 11 §:n 5 momentti.

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Tässä luvussa säädetyn tekijänoikeuden rajoituksen nojalla ei saa valmistaa kappaleita sellaisesta teoksen kappaleesta, joka on valmistettu tai saatettu yleisön saataviin 2 §:n vastaisesti tai jota suojaava tekninen toimenpide on 50 a §:n 1 momentin vastaisesti kierretty. Mitä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske teosten käyttämistä 11 a, 16, 16 a–16 c tai 22 §:n tai 25 d §:n 2 tai 5 momentin nojalla."

Muutoksella on tarkoitus palauttaa ennen tekijänoikeuslain muutosta (821/2005) vallinnut oikeustila niin sanotun lailliseen lähteen osalta. Teoksen kappaleen laillinen käyttö ei olisi ehdotuksen mukaan sidottu lailliseen lähteeseen. Muutoksen merkittävin vaikutus on, että jatkossa yksityisiä kopioita saisi tehdä omaan käyttöön riippumatta tähän käytettävän lähteen laadusta. Muutos on myös oleellinen laillisuusperiaatteen toteutumisen kannalta: käyttäjän on usein hankala arvioida onko verkkopalveluissa (esimerkiksi YouTube) olevat sisällöt laillisia vai eivät. Samansisältöiseen lain selkeyttämiseen yksityisen kopioinnin osalta on päädytty muun muassa Hollannissa.

12 §:n 2 momentti (Verkkotallennus)

Tekijänoikeuslain 12 §:n 2 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

"Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi. Yksityistä käyttöä on myös kappaleiden tallentaminen käyttäjän hallitsemiin, mutta ulkopuolisten ylläpitämiin verkkopalveluihin."

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi."

Muutoksen tarkoitus on selkeyttää pykälän tulkintaa. Voimassaoleva muotoilu antaa kuluttajalle mahdollisuuden antaa yksityisen kopion tekemisen kolmannen ulkopuolisen suoritettavaksi, mutta palveluiden toimiessa yhä useammin internetin välityksellä, on kohtaa tarkennettava. Muutos mahdollistaa esimerkiksi erilaisten laillisten verkkotallennepalveluiden (esimerkiksi TV-kaista) kehittämisen. Lainkohdan sisältöä tulee tulkita laajasti eli palvelut kuuluvat yksityisen kopioinnin piiriin aina, kun käyttäjä määrittelee niissä tallennettavan aineiston sisällön. Määrittely voidaan antaa myös yleisluontoisina kuvauksina ("tallenna kaikki uutislähetykset").

Muutoksella ei puututa teosten julkiseen käyttämiseen eikä se siten vaikuta esimerkiksi valokuvien avointa verkkojakelua koskevien palveluiden (esimerkiksi Instagram) toimintaan. Muutoksella laajennetaan merkittävästi laillisen yksityisen kopioinnin alaa, mikä tulee huomioida hyvitysmaksun suuruutta ja keräystapaa suunniteltaessa.

12 §:n 3 momentti (Yksityisen kappaleen teettäminen)

Tekijänoikeuslain 12 §:n 3 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

"Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske käyttöesineen tai kuvanveistoksen kappaleen valmistamista eikä muun taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin."

Momentin nykyinen muotoilu on "Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske sävellysteoksen, elokuvateoksen, käyttöesineen tai kuvanveistoksen kappaleen valmistamista eikä muun taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin."

Tarkoitus on selkeyttää lain tulkintaa sen suhteen, että digitaalisia palveluita saa käyttää kaikenlaisten teosten teettämiseen eli eri teoslajien kohdalla käytettäisiin identtisiä kriteerejä.

14 §:n 2 momentti (Opetus- ja tutkimuskäyttö)

Lakiehdotuksessa ehdotetaan lisättäväksi 14 §:ään uusi 2 momentti, joka kuuluisi seuraavasti:

"Luokkahuoneessa tai vastaavassa tilassa tapahtuva opetustoiminta ei ole teosten julkista käyttämistä. Muihin kuin opetus- tai tutkimustarkoituksiin tehtyjen teosten käyttäminen opetus- tai tutkimustarkoituksiin on sallittua riippumatta siitä, mitä lain 2 §:ssä säädetään."

Muutoksella selkeytetään opetuksen ja tutkimuksen tekijänoikeudellisia rajoja. Luokkahuone voi olla myös virtuaalinen tila, mikäli kyse on vastaavasta vakiintuneesta opetustoiminnasta kuin normaalissa opetuksessa. Muutoksella ei puututa kuitenkaan nimenomaisesti opetuskäyttöön tai tutkimustarkoituksiin tuotettujen teosten käyttämiseen, vaan tältä osin nykytila pysyy ennallaan. Toisin sanoen esimerkiksi oppikirjojen tai tutkimuskäyttöön tehtyjen ohjelmistojen käyttämistä koskevat periaatteet pysyvät ennallaan. Tekijöillä on myös edelleen mahdollista kieltää teosten käyttäminen, mikäli käytöllä loukattaisiin 3 §:n mukaisia moraalisia oikeuksia teoksiin.

26 §:n 3 momentti (Artistien rinnakkaislisensointi- ja kielto-oikeus)

Lakiehdotuksessa ehdotetaan lisättäväksi 26 §:ään uusi 3 momentti, joka kuuluisi seuraavasti:

Hyväksynnän ehtona ovat myös 1) että järjestöjen tulee sallia jäsenilleen näiden omien teosten rinnakkainen lisensointi avoimilla lisensseillä; 2) että järjestöjen tulee tarjota jäsenilleen keino kieltäytyä oikeudenkäynneistä yksittäisiä kansalaisia vastaan; sekä 3) että järjestöjen tulee tarjota asiakassopimus, jossa teoksen julkisesta esittämisestä maksettava korvaus kattaa teoksen tähän tarkoitukseen vaadittavan uudelleenmekanisoinnin.

Kyseessä on kolmiosaisesta lisäyksestä, jolla ensinnäkin pakotetaan tekijänoikeusjärjestöt sallimaan jäsenilleen avoimien lisenssien käytön. Avoimia lisenssejä ovat pykälän tarkoittamassa merkityksessä esimerkiksi eri Creative Commons -lisenssit ja kaikki Open Source Initiativen hyväksymät lisenssit. Samoin erilaiset vapaan DJ-käytön mahdollistavat lisenssit kuuluvat määritelmän piiriin. Toiseksi tekijänoikeusjärjestöjen tulee tarjota jäsenilleen keino kieltäytyä oikeudenkäynneistä yksittäisiä kansalaisia vastaan (vrt. ns. Chisugate, jossa artistille ei ollut edes ilmoitettu, että hänen oikeuksiensa avulla ollaan syyttämässä 9-vuotiasta tyttöä. Käytännössä tämä voidaan toteuttaa opt-in-pohjaisella rekisterillä, johon jäsenet voivat

rekisteröityä, jos haluavat sallia tällaisen toiminnan). Kolmanneksi järjestöjen, jotka lisensoivat teoksia, joilla on mekanisointimaksu, tulee tarjota erityisesti DJ/VJ-käyttöön asiakassopimus, jossa mekanisointimaksu katetaan teosten julkisesta esittämisestä maksettavan maksun ohessa.

29 § (Kohtuullisuusvaatimus)

Tekijänoikeuslain 29 §:n sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Kun tekijä siirtää käyttöoikeuksia tai teoksen käyttöluvan edelleen, on hänellä oikeus sopimuksella sovittuun korvaukseen. Jos korvauksen suuruutta ei ole määritelty, katsotaan sovitun kohtuullisesta korvauksesta. Jos sovitettu korvaus ei ole kohtuullinen, voi tekijä vaatia sopimuskumppaniltaan sellaista sopimusehdon muutosta, jolla tekijälle taataan kohtuullinen korvaus. Mikäli sopimuskumppani ei suostu muutoksen toteuttamiseen, tekijällä on oikeus purkaa sopimus.

Yhteiseen korvausstandardiin (29 a §) perustuva korvaus on kohtuullinen. Korvaus on kohtuullinen myös, jos se vastaa sopimuksen tekohetkellä sitä, mitä voidaan pitää elinkeinotoiminnassa yleisenä suorituksena, ottaen huomioon myönnetyn käyttöoikeuden sisältö ja laajuus, erityisesti käytön kesto ja ajankohta sekä olosuhteet kokonaisuudessaan.

Milloin sopimus poikkeaa edellä 1 ja 2 momenteissa säädetystä tekijän vahingoksi, on tekijällä oikeus purkaa sopimus. Sama pätee myös, milloin määräykset on kierretty muunlaisella tosiasiallisella toiminnalla. Tekijä voi kuitenkin siirtää ei-yksinomaisen käyttöoikeuden korvauksetta. Tällä säädöksellä ei puututa tekijän oikeuteen määrätä teoksistaan avoimilla lisensseillä.

Tekijällä ei ole oikeutta 1 momentin 3 virkkeen mukaiseen korvaukseen, jos hänen teoksensa käytöstä maksettavasta korvauksesta on jo sovittu työehtosopimuksella.

Muilta osin tekijänoikeutta koskevan sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelusta on voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/29) on säädetty."

Pykälän voimassa oleva muotoilu on "Tekijänoikeuden luovutuksesta tehdyn sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelusta on voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/29) on säädetty."

Muutoksen tarkoitus on lisätä tekijänoikeuslakiin Saksan tekijänoikeuslain 32 §:n mallin mukaan kirjoitettu kohtuullisuusperiaate, jolla taataan tekijälle kohtuullinen korvaustaso teosten käyttämisestä. Kohtuullisuus määräytyy sen mukaan, mikä alalla on yleinen käytäntö. Yleisen käytännön sisältö voisi ilmetä esim. työehtosopimuksessa tai tekijänoikeusneuvoston julkaisemasta yleisestä korvausstandardista. Muiden sopimusehtojen kohdalta sovellettaisiin edelleen OikTL:n yleisiä säännöksiä sopimusten kohtuullistamisesta.

28 a § (Yhteinen korvausstandardi)

Lakiehdotuksella ehdotetaan lisättäväksi 3 lukuun uusi 28 a §, joka kuuluisi seuraavasti:

"Jotta korvauksen kohtuullisuus voidaan 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla määritellä, tekijöiden järjestöt ja teollisia käyttäjiä edustavat järjestöt tai yksittäiset teolliset käyttäjät vahvistavat keskenään yhteisen korvausstandardin. Yhteisessä korvausstandardissa on otettava huomioon säänneltävän alan ominaispiirteet, erityisesti käyttäjäkunnan rakenne ja koko.

Työehtosopimuksella on yhteiseen korvausstandardiin nähden etusija.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen tulee olla edustavia ja itsenäisiä, ja niillä tulee olla tarvittavat valtuudet yhteisen korvausstandardin vahvistamiseksi.

Yhteinen korvausstandardi vahvistetaan tekijänoikeus- neuvostossa, mikäli osapuolet näin sopivat. Asia voidaan viedä 54 §:n mukaiseen välimiesmenettelyyn toisen osapuolen kirjallisesta vaatimuksesta, jos

1. toinen osapuoli ei ole aloittanut neuvotteluja kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toinen osapuoli on vaatinut niiden aloittamista kirjallisesti, tai jos
2. neuvottelut ovat edelleen tuloksettomia, kun on kulunut vuosi siitä, kun niiden aloittamista kirjallisesti vaadittiin, tai kun
3. toinen osapuoli julistaa neuvottelut tuloksettomina lopullisesti päättyneiksi."

Lainkohdassa määritellään yhteisen korvaustason standardin sisältöä koskevat menettelyt. Tekijänoikeusneuvosto toimii tässä ensisijaisena käsittelevänä organisaationa, joka vahvistaa osapuolten tekemät ehdotukset. Mikäli osapuolet eivät kuitenkaan pääse sopuun, turvaututaan asiassa välimiesprosessiin.

54 §:n 1 momentti (Kohtuullisuusvaatimuksen huomioonottaminen välimiesmenettelyssä)

Lakiehdotuksella ehdotetaan lisättäväksi 54 §:n 1 momentin listaan uusi 7 kohta, jonka on määrä kuulua:

"7) 29 a §:n mukaisesta sopimuksen kohtuullisuutta koskevasta riidasta"

Lainkohtaan lisätään sopimusten kohtuullisuutta koskeva riita välimiesmenettelyä koskevaan listaan. Välimiesmenettely on muodostunut tekijänoikeudellisissa kiistoissa toistaiseksi pääsääntöiseksi menettelyksi Erityisen tekijänoikeustuomioistuimen alettua toimintansa osana markkinaoikeutta tulee ottaa harkittavaksi, löytyisikö tältä tarvittava osaaminen, joka voisi korvata kalliin ja ei-julkisen välimiesprosessin käyttämisen jatkossa.

55 §:n 1 momentti (Tekijänoikeusneuvoston kokoonpano)

Tekijänoikeuslain 55 §:n 1 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Valtioneuvosto asettaa tekijänoikeusneuvoston, jonka tehtävänä on avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tämän

lain soveltamisesta. Neuvostossa tulee olla edustettuna tasapuolisesti tekijät, teosten kaupalliset hyödyntäjät, sivistykselliset organisaatiot sekä kuluttajien edustajat. Neuvoston tulee käyttää päätöksiensä tukena alan parasta tieteellistä tutkimustietoa."

Voimassa oleva momentin muotoilu on "Valtioneuvosto asettaa tekijänoikeusneuvoston, jonka tehtävänä on avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tämän lain soveltamisesta."

Muutoksella päivitetään tekijänoikeusneuvoston kokoonpano vastaamaan muuttunutta todellisuutta, jossa keskeisiä tahoja on aikaisempaa enemmän. Kaupallisilla hyödyntäjillä tarkoitetaan perinteisten kustantajien lisäksi myös esimerkiksi Internet-operaattoreita ja verkkotallennuspalveluja tarjoavia yrityksiä. Mukaan tulee saada myös ohjelmisto- ja pelialan edustus. Lakiin lisätään samalla velvollisuus käyttää mahdollisimman laajasti akateemiset standardit täyttävää tutkimustietoa. Tämä edellyttää käytännössä, että neuvoston jäseniksi valitaan myös asiantuntijoita tieteen piiristä.

56 a §:n 5 momentti (Opetus- ja tutkimuskäytön dekriminalisointi)

Tekijänoikeuslain 56 a §:n 5 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä muutaman kappaleen valmistamista yksityistä käyttöä varten sellaisesta tietokoneella luettavassa muodossa olevasta tietokoneohjelmasta tai tietokannasta, joka on julkaistu taikka jonka kappaleita on tekijän tai tietokannan valmistajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, taikka teoksesta 11 §:n 5 momentin vastaisesti. Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä myöskään tämän lain vastaista toimintaa, joka tapahtuu ei-kaupallisessa opetus- tai tutkimustarkoituksessa."

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä muutaman kappaleen valmistamista yksityistä käyttöä varten sellaisesta tietokoneella luettavassa muodossa olevasta tietokoneohjelmasta tai tietokannasta, joka on julkaistu taikka jonka kappaleita on tekijän tai tietokannan valmistajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, taikka teoksesta 11 §:n 5 momentin vastaisesti."

Muutoksella rajataan ei-kaupallisessa opetus- ja tutkimuskäytön yhteydessä tapahtuneet lain rikkomiset tekijänoikeusrikkomuksen ulkopuolelle. Muut siviilioikeudelliset sanktiot (hyvitys ja vahingonkorvaus) voivat silti tulla kysymykseen näiden edellytysten täytyessä. Muutoksella ei muutettaisi esimerkiksi olemassa olevaa tulkintakäytäntöä "muutaman kappaleen" suhteen.

57 §:n 1 momentti (Hyvitysvelvollisuuden määräytyminen)

Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

"Joka vastoin tätä lakia tai 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Vastoin lakia tapahtuvasta teoksen kappaleen valmistamisesta yksityistä käyttöä varten on

hyvitysvelvollisuus vain siinä tapauksessa, että kappaleen valmistaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että kopioitava aineisto on saatettu yleisön saataviin vastoin tätä lakia. Hyvitysvelvollisuus koskee ainoastaan henkilöä, joka on itse suorittanut teoskappaleen valmistamisen."

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Joka vastoin tätä lakia tai 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Vastoin lakia tapahtuvasta teoksen kappaleen valmistamisesta yksityistä käyttöä varten on hyvitysvelvollisuus vain siinä tapauksessa, että kappaleen valmistaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että kopioitava aineisto on saatettu yleisön saataviin vastoin tätä lakia."

Muutoksella rajataan hyvitysmaksu ainoastaan niihin kopioihin, jotka henkilö on itse tehnyt. Tällä selkeytetään erityisesti ylläpitäjien vastuuta. Muutoksen jälkeen ylläpitäjät eivät olisi enää velvollisia maksamaan hyvitystä käyttäjien tekemistä kopioista. Muutoksella siis estetään nyt vertaisverkko-oikeudenkäynneissä tuomitut satojen tuhansien eurojen hyvitysmaksut. Muutoksen jälkeenkin on mahdollista vaatia lakia rikkoneelta ylläpidolta vahingonkorvausta, mutta sen tulee perustua todelliseen näyttöön aiheutuneesta vahingosta.

60 a - c § (Yksityisen verkkovalvonnan rajaaminen)

Aloitteessa ehdotetaan kumottavaksi tekijänoikeuslain pykälät 60 a - 60 c §.

Muutoksella poistetaan tekijänoikeuslainmuutoksen (821/2005) eduskuntakäsittelyn yhteydessä lakiin lakivaliokunnassa kolmen päivän valmistelulla lisätyt pykälät, jotka mahdollistavat oikeudenhaltijoille siviilioikeudellisen mahdollisuuden saada selville käyttäjän IP-numero ja vaatia verkkoyhteyden katkaisemista. Soveliaampi laki määrittelemään operaattorin velvollisuuksista käyttäjien laittoman materiaalin osalta on valmisteilla olevassa tietoyhteiskuntakaarissa (<http://www.lvm.fi/tietoyhteiskuntakaari>), jossa tulisi määritellä yleiset säännöt asian suhteen riippumatta rikosnimikkeestä.

Tekijänoikeuslain muutoksen (821/2005) valmistelun yhteydessä levitettiin yleisesti väitettä, että EU-direktiivit edellyttäisivät näiden pykälien mukaanoitoa. On syytä huomata, että tältä osin Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n turvaamistoimen hakeminen täyttää direktiiveissä esitetyn vaatimuksen kieltotuomion hakemisesta. Kyseisen lainkohdan vaatimustaso on toki varsin korkea, mutta on kiistatonta, että se mahdollistaa joka tapauksessa direktiivin (2001/29/EY) edellyttämän hakemismahdollisuuden. Direktiivissä ei määritellä hakemuksen myöntöperusteita.

1.2 LAKI RIKOSLAIN 49 LUVUN MUUTTAMISESTA

49 luvun 1 §:n 4 momentti

Aloitteessa ehdotetaan kumottavaksi rikoslain 49 luvun 1 §:n 4 momentti.

Momentin voimassa oleva muotoilu on "Tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla loukkaa toisen oikeutta 1 momentissa mainittuihin suojan kohteisiin siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle."

Ehdotuksella palautetaan rikoslain verkkojakeluun liittyvä tekijänoikeusrikos siihen muotoon, mikä se oli ennen tekijänoikeuslain muutoksen (821/2005) yhteydessä tehtyä rikoslain muutosta (822/2005). Muutoksen yhteydessä rikoslain tekijänoikeusrikosta koskevasta kohdasta poistettiin vaatimus kaupallisesta tarkoituksesta, mikäli teko tapahtuu tietoverkoissa. Nykyisen lain mukaan tekijänoikeusrikoksen tunnusmerkistössä ei toisin sanoen ole vaatimusta kaupallisesta tarkoituksesta, vaan myös ei-kaupallisin tarkoituksin tehdyt loukkaukset ovat rangaistavia tekijänoikeusrikoksina. Ehdotuksen tarkoituksena on luopua tästä: ehdotuksen mukaan vain kaupallisin tarkoituksin tehdyt loukkaukset ovat tekijänoikeusrikoksia. Ei-kaupalliset tekijänoikeuslain loukkaukset sanktioitaisiin siis jatkossa tekijänoikeusrikkomuksina.

2. LAIN VOIMAANTULO

Esityksen sisältämien lakiehdotusten voimaantulosäännöksissä ehdotetaan, että lakimuutokset tulisivat voimaan 1.1.2014.

Perustelut

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 11 §:n 5 momentti, 60 a §, 60 b § ja 60 c §,

sellaisena kuin niistä ovat 11 §:n 5 momentti, 60 a § sekä 60 b § laissa 821/2005, ja 60 c § laissa 679/2006,

muutetaan 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 ja 3 momentti, 29 §, 55 §:n 1 momentti, 56 a §:n 5 momentti sekä 57 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 2 ja 3 momentti laissa 446/1995, 29 § laissa 960/1982, 55 §:n 1 momentti laissa 442/1984 sekä 56 a §:n 5 momentti ja 57 §:n 1 momentti laissa 821/2005, sekä

lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, uusi 2 momentti, 26 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, uusi 3 momentti, lakiin uusi 28 a § sekä 54 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 821/2005, uusi 7 kohta seuraavasti

3 §

Teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Tämä oikeus ei kuitenkaan rajoita teosten käyttämistä itsenäiseen uuteen parodiaan tai satiiriin.

4 §

Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen. Uuden teoksen tekemisessä tarvittavien teknisten välikopioiden tekeminen on sallittua riippumatta siitä, mitä 2 §:ssä säädetään oikeudesta valmistaa teoksesta kappaleita, kun kyse on toimista, jotka ovat erottamaton ja välttämätön osa uuden teoksen tekemiseksi tarvittavaa teknistä prosessia.

12 §

Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi. Yksityistä käyttöä on myös kappaleiden tallentaminen käyttäjän hallitsemiin, mutta ulkopuolisten ylläpitämiin verkkopalveluihin.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske käyttöesineen tai kuvanveistoksen kappaleen valmistamista eikä muun taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin.

14 §

Luokkahuoneessa tai vastaavassa tilassa tapahtuva opetustoiminta ei ole teosten julkista käyttämistä. Muihin kuin opetus- tai tutkimustarkoituksiin tehtyjen teosten käyttäminen opetus- tai tutkimustarkoituksiin on sallittua riippumatta siitä, mitä lain 2 §:ssä säädetään.

26 §

Hyväksynnän ehtona ovat myös 1) että järjestöjen tulee sallia jäsenilleen näiden omien teosten rinnakkainen lisensointi avoimilla lisensseillä; 2) että järjestöjentyt tulee tarjota jäsenilleen keino

kieltäytyä oikeudenkäynneistä yksittäisiä kansalaisia vastaan; sekä 3) että järjestöjen tulee tarjota asiakassopimus, jossa teoksen julkisesta esittämisestä maksettava korvaus kattaa teoksen tähän tarkoitukseen vaadittavan uudelleenmekanisoinnin.

28 a §

Jotta korvauksen kohtuullisuus voidaan 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla määritellä, tekijöiden järjestöt ja teollisia käyttäjiä edustavat järjestöt tai yksittäiset teolliset käyttäjät vahvistavat keskenään yhteisen korvausstandardin. Yhteisessä korvausstandardissa on otettava huomioon säänneltävän alan ominaispiirteet, erityisesti käyttäjäkunnan rakenne ja koko. Työehtosopimuksella on yhteiseen korvausstandardiin nähden etusija.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen järjestöjen tulee olla edustavia ja itsenäisiä, ja niillä tulee olla tarvittavat valtuudet yhteisen korvausstandardin vahvistamiseksi.

Yhteinen korvausstandardi vahvistetaan tekijänoikeus- neuvostossa, mikäli osapuolet näin sopivat. Asia voidaan viedä 54 §:n mukaiseen välimiesmenettelyyn toisen osapuolen kirjallisesta vaatimuksesta, jos

1. toinen osapuoli ei ole aloittanut neuvotteluja kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toinen osapuoli on vaatinut niiden aloittamista kirjallisesti, tai jos
2. neuvottelut ovat edelleen tuloksettomia, kun on kulunut vuosi siitä, kun niiden aloittamista kirjallisesti vaadittiin, tai kun
3. toinen osapuoli julistaa neuvottelut tuloksettomina lopullisesti päättyneiksi.

29 §

Kun tekijä siirtää käyttöoikeuksia tai teoksen käyttöluvan edelleen, on hänellä oikeus sopimuksella sovittuun korvaukseen. Jos korvauksen suuruutta ei ole määritely, katsotaan sovittu kohtuullisesta korvauksesta. Jos sovittu korvaus ei ole kohtuullinen, voi tekijä vaatia sopimuskumppaniltaan sellaista sopimusehdon muutosta, jolla tekijälle taataan kohtuullinen korvaus. Mikäli sopimuskumppani ei suostu muutoksen toteuttamiseen, tekijällä on oikeus purkaa sopimus.

Yhteiseen korvausstandardiin (29 a §) perustuva korvaus on kohtuullinen. Korvaus on kohtuullinen myös, jos se vastaa sopimuksen tekohetkellä sitä, mitä voidaan pitää elinkeinotoiminnassa yleisenä suorituksena, ottaen huomioon myönnetyn käyttöoikeuden sisältö ja laajuus, erityisesti käytön kesto ja ajankohta sekä olosuhteet kokonaisuudessaan.

Milloin sopimus poikkeaa edellä 1 ja 2 momenteissa säädetystä tekijän vahingoksi, on tekijällä oikeus purkaa sopimus. Sama pätee myös, milloin määräykset on kierretty muunlaisella tosiasiallisella toiminnalla. Tekijä voi kuitenkin siirtää ei-yksinomaisen käyttöoikeuden korvauksetta. Tällä säädöksellä ei puututa tekijän oikeuteen määrätä teoksistaan avoimilla

lisansseilla.

Tekijällä ei ole oikeutta 1 momentin 3 virkkeen mukaiseen korvaukseen, jos hänen teoksensa käytöstä maksettavasta korvauksesta on jo sovittu työehtosopimuksella.

Muilta osin tekijänoikeutta koskevan sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelusta on voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/29) on säädetty.

54 §

7) 29 a §:n mukaisesta sopimuksen kohtuullisuutta koskevasta riidasta

55 §

Valtioneuvosto asettaa tekijänoikeusneuvoston, jonka tehtävänä on avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tämän lain soveltamisesta. Neuvostossa tulee olla edustettuna tasapuolisesti tekijät, teosten kaupalliset hyödyntäjät, sivistykselliset organisaatiot sekä kuluttajien edustajat. Neuvoston tulee käyttää päätöksiensä tukena alan parasta tieteellistä tutkimustietoa.

56 a §

Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä muutaman kappaleen valmistamista yksityistä käyttöä varten sellaisesta tietokoneella luettavassa muodossa olevasta tietokoneohjelmasta tai tietokannasta, joka on julkaistu taikka jonka kappaleita on tekijän tai tietokannan valmistajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, taikka teoksesta 11 §:n 5 momentin vastaisesti. Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä myöskään tämän lain vastaista toimintaa, joka tapahtuu ei-kaupallisessa opetus- tai tutkimustarkoituksessa.

57 §

Joka vastoin tätä lakia tai 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Vastoin lakia tapahtuvasta teoksen kappaleen valmistamisesta yksityistä käyttöä varten on hyvitysvelvollisuus vain siinä tapauksessa, että kappaleen valmistaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että kopioitava aineisto on saatettu yleisön saataviin vastoin tätä lakia. Hyvitysvelvollisuus koskee ainoastaan henkilöä, joka on itse suorittanut teoskappaleen valmistamisen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

2. Laki rikoslain 49 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 49 luvun 1 §:n 4 momentti sellaisena kuin se on laissa 821/2005.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.
